

'Brexit' per a 'dummies': què hi ha en joc al Regne Unit?

CRÍTIC aporta algunes claus per entendre el context de fons del 'Brexit' i la seva possible evolució. Com s'ha arribat fins a la situació actual? Qui són els defensors i qui els detractors del 'Brexit'? Fins a quin punt està dividida la societat britànica? S'acabarà fent efectiva la seva sortida de la Unió Europea? Falten 8 setmanes per a la data límit de sortida del 29 de març.

Pablo Sánchez | @pa_sanchez_1978

Quan falten només dos mesos per a la data màxima que el Govern britànic va fixar perquè el Regne Unit deixés la Unió Europea (UE), el Parlament de Westminster està més dividit que mai. Aquesta setmana, els representants de la cambra han esmenat el 'pla B' que la primera ministra, Theresa May, va presentar per aconseguir una majoria més àmplia per aplicar l'anomenat 'Brexit'. **La demanda del Parlament és que el Govern britànic reobri les negociacions amb la Unió Europea** per parlar de la polèmica qüestió sobre la xarxa de seguretat per a Irlanda del Nord, destinada a prevenir la reinstal·lació d'una frontera física a l'illa després de la sortida del Regne Unit de la UE. Però des de Brussel·les ja han assegurat que no reprendran les converses per aquesta qüestió.

Com s'ha arribat fins a la situació actual? Qui són els defensors i qui els detractors del 'Brexit'? Fins a quin punt està dividida la societat britànica? S'acabarà fent efectiva la seva sortida de la Unió Europea? A 8 setmanes de la data límit de sortida del 29 de març, **CRÍTIC aporta algunes claus per entendre el context de fons del 'Brexit' i la seva possible evolució.**

Una mica de memòria

El 26 de juny de 2016, sota el mandat de David Cameron, els ciutadans britànics van votar en referèndum sobre si volien continuar ('remain') o marxar ('leave') de la Unió Europea. Els termes 'remainers' i 'leavers' o 'brexiteers' es van fer populars durant la campanya pel referèndum. **El 52% de la població va optar per sortir de la UE (17,4 milions de ciutadans), mentre que l'altre 48% (16,1 milions) va apostar per continuar** formant-ne part. La participació en el referèndum va ser molt alta, d'un 72%.

Els resultats van ser una sorpresa per a tothom. Totes les enquestes donaven guanyador el camp dels 'remainers'. Al juny del 2015, el diari 'London Evening Standard' donava un resultat clarament favorable a seguir dins de la UE, amb un 66% dels enquestats a favor i un 22% en contra. El Partit Laborista, els demòcrates liberals, els nacionalistes escocesos i gal·lesos, els sindicats i la patronal van posicionar-se contra el 'Brexit'. Els editorials a 'The Economist' parlaven d'apocalipsi si guanyava el 'Brexit'. I, finalment, contra tot pronòstic... va guanyar.

Aquesta no era la primera vegada que el Regne Unit celebrava un referèndum per decidir la seva implicació amb el continent europeu. **El país va integrar-se a la Comunitat Econòmica Europea (CEE) el 1973 i, dos anys després, ja va celebrar el seu primer referèndum** per saber si

s'havien de quedar en el mercat comú. La votació va ser una proposta del Partit Laborista, que ja va començar el procés de sol·licitud el 1974. Un 67,09% dels votants van mostrar-se favorables a seguir a la CEE. I, encara que el Govern laborista de Harold Wilson pensés el mateix -cosa que compartia amb una part de l'oposició conservadora dirigida per Margaret Thatcher-, el cert és que els laboristes ja estaven dividits en aquest debat. De fet, al programa del partit el 1983 es demanava clarament la sortida de la Comunitat Econòmica i, des d'aleshores, el Partit Laborista sempre ha tingut posicions variables respecte a Europa.

Radiografia de la divisió

Maps of Britain showing the results of the Brexit referendum in 2016 and how the country would vote today pic.twitter.com/MbpjfAcO60

— AFP news agency (@AFP) [December 16, 2018](#)

El resultat del referèndum del 'Brexit' va posar en evidència, ja el 2016, una societat dividida i la dificultat de conciliar-la. Les divisions van ser regionals (entre les diverses nacionalitats que componen el Regne Unit), socials (entre el nivell d'educació, entre persones grans i joves, entre treballadors dels serveis al sud d'Anglaterra i els treballadors industrials que encara hi ha al nord), culturals (entre els que es consideren part del món global i els que prioritzen el fet britànic) i geogràfiques (entre Londres i altres parts del país).

Aquests condicionants fan que **totes les organitzacions i tots els partits amb una militància massiva** (amb excepció dels nacionalistes escocesos) del Regne Unit **estiguin dividits**. Per exemple, la confederació sindical britànica (TUC) va fer una enquesta i un 40% dels seus afiliats va votar 'Brexit', tot i que el sindicat va fer campanya per romandre a la Unió Europea. El món empresarial, que sembla que hauria de voler un mercat més ampli fora de les fronteres del Regne Unit, també està dividit. L'antic portaveu de la patronal (CBI), per exemple, és un reconegut 'brexiteer'.

Les divisions socials també es poden traslladar a l'espectre polític. El 'Brexit' ha estat el causant de diverses crisis polítiques al Govern. El mateix president Cameron va dimitir menys d'un mes després del referèndum i va abandonar la política activa. El que havia estat una aposta per consolidar el seu lideratge va significar la fi de la seva carrera. **Theresa May va guanyar les primàries del Partit Conservador, però el seu nou lideratge tampoc no ha pogut evitar dimissions al Govern per aquesta qüestió**. Boris Johnson, antic alcalde de Londres, que va ser nomenat ministre d'Afers Estrangers el 2016, dimitia del càrrec dos anys més tard per desavinences amb May sobre la gestió del 'Brexit'. També David Davis, secretari d'Estat per a la sortida del Regne Unit de la Unió Europea, ha acabat marxant del Govern. Precisament ell fou el negociador amb Europa fins a la seva dimissió.

L'UKIP: un adversari polític a abatre

2014 EU Parliament Election Results by Council (From Wikipedia):

Will be very interesting to see if the UK is involved in 2019 - the results would be fascinating - especially as PR is used!

Total '14 Seats: UKIP 24, LAB 20, CON 19, GRN 3, SNP 2, LDM 1, SF 1, DUP 1, PLC 1,

UUP 1 pic.twitter.com/WS6w0Bu5vu

— Election Maps UK (@ElectionMapsUK) [December 27, 2018](#)

És important destacar que la direcció del Partit Conservador està dividida sobre com abordar el tema de la UE especialment des de l'**aparició del partit de dretes populista UKIP** i sobretot des de la seva victòria en les eleccions europees del 2014. Amb el referèndum, els conservadors volien tallar l'ascens del seu nou rival. Confiaven en una victòria dels 'remain' i volien capitalitzar així el rèdit d'haver sigut el partit que havia consultat el poble i mostrar-se forts davant una oposició parlamentària molt dividida. La 'jugada mestra' va ser el nyap més gran del segle XXI fins ara.

Ara bé, les divisions dins del món conservador generen menys por que no pas l'eventual arribada al poder del Partit Laborista. Moltes vegades, **els conservadors tenen problemes per arribar a acords entre ells; però, en canvi, fan pinya en cada votació que pot donar una esquerda a l'oposició**. Un exemple d'aquesta 'unitat' es va poder veure aquest dimarts al Parlament britànic. Els representants conservadors finalment van acabar donant suport a les propostes de May, encara que després insten May a obrir una nova (i millor) negociació amb Brussel·les.

Negociacions sense rumb

L'ambient a la societat britànica immediatament després del resultat del 'Brexit' fou d'una gran tensió i polarització. D'una banda, hi hagué atacs racistes contra estrangers i un augment de la sensació de xenofòbia. De l'altra, el Partit Laborista va experimentar una forta polarització cap a l'esquerra, amb el lideratge, des del 2015, de [Jeremy Corbyn](#). Les tensions socials i polítiques deixaven el Govern en una posició molt feble enmig d'una important divisió interna. Davant d'aquest escenari, Theresa May va decidir de declarar unes 'línies vermelles' molt clares: el Regne Unit no tindria una relació amb la UE com Noruega i negociaria un bon acord (de lliure comerç) per al país fora del mercat únic.

Les negociacions van començar el 29 de març de 2017 quan Theresa May va invocar l'article 50 dels tractats de la Unió Europea i es va iniciar el compte enrere. Els 12 mesos següents van ser un circ de reunions, crítiques i contracrítiques que deixaven ben clar que **el Govern britànic no tenia una idea gaire clara de què volia dir 'Brexit'**. De fet, el referèndum no era vinculant (el Parlament va fer una declaració en què es comprometia a seguir el resultat però no a aplicar-lo de manera directa), però la lectura que n'havia fet Theresa May era molt particular i rígida.

This evening, MPs will vote on amendments to the motion about the PM's proposed next steps for a [#Brexit](#) deal. But what are the views of the Government, Opposition and [#EU](#) on the available options? Read our Insight to find out more <https://t.co/UgrY1zcBuH>
pic.twitter.com/KOQGB8Co8p

— Commons Library (@commonslibrary) [January 29, 2019](#)

Les negociacions per la part europea han estat molt més transparents que per la part britànica, fins i tot, tenint en compte que els europeus negocien a 27, cosa que diu molt de la **falta de transparència britànica**. Un dels exemples que millor clarifiquen aquesta opacitat és que el Govern britànic no ha fet cap mena de consulta amb altres agents polítics o socials: ni l'oposició, ni la patronal, ni els sindicats, ni les organitzacions de pagesos s'han assegut amb l'Executiu. Ara,

l'actitud del Govern de May sembla que podria canviar en aquest sentit. Després del 'no' rotund amb què el Parlament britànic va valorar la proposta de pacte per al 'Brexit' fa poques setmanes, sembla que la primera ministra ha començat a buscar el suport entre les organitzacions més representatives de la societat.

La frontera irlandesa, a l'ull de l'huracà

Un dels temes més difícils de la negociació entre el Regne Unit i la Unió Europea és la situació d'Irlanda del Nord. Si el Regne Unit acaba sortint de la UE, la frontera entre la República d'Irlanda i l'Ulster serà la frontera terrestre amb la Unió. Es tracta d'una qüestió delicada perquè **el Govern britànic depèn dels vots del partit unionista nord-irlandès DUP**, que són els que permeten a Theresa May tenir majoria al Parlament. Sobre la qüestió, el Govern de Westminster va arribar a una entesa amb la UE aquest darrer novembre.

L'acord apostava pel que s'anomena **'backstop'**: Irlanda del Nord es queda dins de la unió duanera (i amb molts elements del mercat únic) durant un període de transició fins que es negociï un acord de lliure comerç amb la UE (cosa que podria durar anys). Aquesta era la solució que ha trobat May per evitar la creació d'una frontera física entre les dues Irlandes que, a banda de tenir l'oposició de Dublín, podria degradar el fràgil equilibri ulsterià. L'impacte econòmic per a la República si finalment no hi ha acord en aquesta qüestió pot ser enorme.

La proposta va ser votada al Parlament de Londres el 15 de gener passat i va ser rebutjada per 432 vots contra 202. Va ser la pitjor desfeta parlamentària dels últims 100 anys! La branca pro Brexit del Partit Conservador va votar contra l'acord, com tota l'oposició. Aquest resultat ha afegit molt la posició de l'Executiu de May, cosa que deixa entreveure la **possibilitat d'un segon referèndum**. Però la desfeta dels conservadors a la cambra va anar precedida per una desfeta també dels laboristes. L'endemà, Jeremy Corbyn va defensar una moció de confiança contra Theresa May. Tot i el seu moment baix, la primera ministra la va acabar guanyant i es va confirmar, una vegada més, que els conservadors tenen més por d'un Govern d'esquerres que d'un Brexit sense acord amb la UE, el conegut per 'no deal brexit'.

És possible un 'Brexit' sense acord?

Tirar endavant el 'Brexit' sense un acord amb la Unió Europea podria complicar molt les coses al Regne Unit. Un 'no deal brexit' significaria, per exemple, que als ports de Dover i de Calais s'hi haurien de començar a efectuar milers de controls duaners a partir del 30 de març de 2019. I cal tenir en compte que més de 10.000 camions passen per Dover cada dia. Per no parlar del que pot significar per a l'acord de Pau a Irlanda del Nord. May és conscient de totes aquestes implicacions, però **continua demanant suport per al seu acord amb l'argument 'my Brexit or no deal'**.

L'oposició demana treure de la taula la possibilitat del 'no deal Brexit' o, fins i tot, de posposar la data del 29 de març amb la suspensió de l'article 50 que es va aplicar ara fa quasi 2 anys i que aturaria el procés. Aquesta opció seria factible perquè una resolució judicial ja ha aclarit que el Govern britànic té aquesta opció en qualsevol moment. Aquesta setmana, el Parlament ha demanat al Govern que tregui de la taula la possibilitat del 'no deal', no acord, i també ha donat un mandat al Govern per intentar renegociar amb Brussel·les els termes de la sortida del país. Els pròxims dies (i setmanes) tornaran a estar carregats de tensió i de rumors.

Ara mateix, la pilota és al camp de la Comissió Europea. Si no cedeixen, com van avançar aquest dimarts, tornaran a posar el **Regne Unit en la pitjor crisi política de les últimes dècades**.